

Tid Tisdagen den 20 oktober 2020 kl. 17.00 – 17.20
Plats Bolindersalen, Tekniska nämndhuset
Justering Torsdagen den 29 oktober 2020, §§ 1-6, 8-14

Justering Tisdagen den 20 oktober 2020, § 7

Katarina Luhr

Karin Lekberg

Närvarande**Beslutande ledamöter:**

Katarina Luhr (MP) ordföranden

Karin Lekberg (S) vice ordföranden

Torbjörn Erbe (M)

Fritz Lennaárd (M)

Jonas Nilsson (M)

Christoffer Jönsson (L)

Felix Antman Debels (S)

Jakob Sahlin (S)

Rose-Marie Rooth (V)

Anton Clarholm (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Torbjörn Ebérus (M)

för Vakant (M)

Maja Boström (C)

för Gunnar Caperius (C)

Maria Mustonen (V)

för Deniz Butros (V)

Ersättare:

Felix Schartner Giertha (MP)

Sofia Tahko (KD)

Heidi Lampinen (S)

Joel Tekle-Georgis (S)

Sinikka Suutari (S)

Tapani Juntunen (SD)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Anna Hadenius, Åse Geschwind, Anders Kandelin,
Maria Kjellman Wall, Gustaf Landahl, Maria Svanholm, Emily Tjäder,
Malin Tappefur och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-12.

§ 10**Krav för tunga lastbilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad**

Dnr 2020-12853

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att hemställa att kommunfullmäktige antar förvaltningens förslag till upphandlingskrav för lastbilar att använda som minimikrav i stadens upphandlingar som innefattar transporter.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 30 september 2020.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Katarina Luhr (MP) finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande

Rose-Marie Rooth m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vänsterpartiet välkomnar skärpta miljökrav vid upphandlingar av transporttjänster. Vi anser att principen att nivå spjutspets eller avancerad alltid ska användas som utgångspunkt är av stor vikt vid klimatomställningen av transporter. Det kommer att vara viktigt att stadens förvaltningar och bolag aktivt arbetar för upphandlingar med nivå avancerad eller spjutspets och att detta arbete uppföljs av nämnder och bolagsstyrelser. Spjutspetstekniker är inte alltid tillgängliga på den allmänna transportmarknaden, men stadens upphandlingar har en stor potential för att stimulera implementeringen av nya lösningar.

Det finns olika typer av biobränslen ute på marknaden, och deras hållbarhetsprofiler ser väldigt olika ut. Till exempel är ökad användning av biobränslen framställda av palmolja eller palmoljerester tveksamma ur miljö-, klimat- och socialt hållbarhetsperspektiv. Därför är det önskvärt att staden lägger mer vikt på spårbarheten av biobränslen som används i de upphandlade transporttjänsterna och noggrant överväger val

av biobränslen vid upphandlingar. Det är även viktigt med uppföljningen av att transporttjänsterna faktiskt utförs med de bränslen som är avtalade i upphandlingarna.

Alla transporter har påverkan på miljön och klimatet och har olika sociala konsekvenser. Därför är det viktigt att stadens förvaltningar och bolag arbetar med transportsnål verksamhet och överväger om transporter kan undvikas eller effektiviseras genom bättre planering eller med tekniska lösningar. För persontransporter bör gång, cykel och kollektivtrafik alltid prioriteras framför transporter med bil.

Vänsterpartiet ser att det är logiskt att harmonisera upphandlingskraven med stadens antagna miljöbilsdefinition, men vi står fortfarande bakom våra invändningar mot hur den har utformats.

Anton Clarholm (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Staden har högt ställda klimatmål, vilket vid implementering i vissa fall kan innebära stora inskränkningar för medborgare och företag. Den föreslagna kravställningen för tunga lastbilar kommer att innebära ett framtvingande av förnyelse för delar av de fordon som idag levererar transporttjänster inom ramen för stadens upphandlingar.

Hur stora samhällsekonomiska kostnader detta medför är svåra att avgöra, men ingenstans i förvaltningens förslag görs en ansats för att uppskatta detta.

Förnyelse av berörda fordon kommer att sänka de totala rörliga utsläppen av växthusgaser och andra föroreningar. Detta är bra. Sverigedemokraternas utgångspunkt i frågan om utsläpp av växthusgaser bottnar dock i ett globalt helhetsperspektiv där hela livscykeln bör tas i beaktande vid åtgärder och regleringar som syftar till att minska utsläppen. De utsläpp som krävs för att producera och transportera de nya fordonen, i kombination med de samhällsekonomiska kostnaderna, bör därför vara praxis för förvaltningen att utreda i samband med beredning av dylika ärenden. Detta perspektiv saknas i ärendet.

Vid protokollet
Maria Kjellman Wall

Handläggare
Tove Winiger
Telefon: 08-508 28 942

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2020-10-20, p. 10

Krav för tunga lastbilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hemställa att Kommunfullmäktige antar förvaltningens förslag till upphandlingskrav för lastbilar att använda som minimikrav i stadens upphandlingar som innefattar transporter.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

- Upphandlingskrav för lastbilar föreslås i tre nivåer: Bas, Avancerad, och Spjutspets. Kraven är utformad utifrån marknaden i Stockholm och kan på vissa punkter se annorlunda ut jämfört med andra aktörers.
- Nämnderna föreslås att i sina upphandlingar alltid använda Avancerad eller Spjutspets som utgångspunkt. Det är möjligt att laborera med olika procentsatser av dessa beroende på upphandlingsområde och marknad. Nivån bas får endast användas när andra alternativ inte är tekniskt eller kommersiellt möjliga.
- Stockholms Stadshus AB föreslås att uppmana samtliga bolag att i upphandling som innefattar transporter använda de nya kraven i sina upphandlingar enligt prioriteringsordning ovan. Stadens nämnder och bolag ska använda kraven i alla upphandlingar där det bedöms vara tillämpligt.

Spjutspets: Tunga fordon (totalvikt över 3,5 ton) som drivs helt med el; samt bränslecellsfordon.

Avancerad:

- Tunga fordon ska som lägst uppfylla utsläppskraven motsvarande euroklass VI eller bättre, samt
- för sin framdrift drivas av annat bränsle än fossilt

Baskrav: Euroklass VI eller bättre.

Bakgrund

För upphandling av tunga transporter i Stockholm stad behövs tydliga riktlinjer. Sedan 2015 finns en definition av miljölastbil som nu behöver uppdateras och utvidgas till fler nivåer. Kraven kan utöver att vara ett upphandlingsverktyg också vara vägledande för andra aktörer.

Ärendet

Miljöförvaltningens förslag till miljölastbilsdefinition:

Spjutspets: Tunga fordon (totalvikt över 3,5 ton) som drivs helt med el; samt bränslecellsfordon.

Avancerad:

- Tunga fordon ska som lägst uppfylla utsläppskraven motsvarande euroklass VI eller bättre, samt
- för sin framdrift drivas av annat bränsle än fossilt

Baskrav: Euroklass VI eller bättre.

Vissa fordon kan ingå antingen i bas, avancerad eller spjutspets beroende på vad de tankas med eller om de körs på el eller inte. För en lastbil med dieselmotor gäller att den ska köras på HVO100 för att kvalificera i avancerad. Om den tankas med vanlig diesel med låginblandning i enlighet med reduktionsplikt, kvalificerar den för baskravet.

För hybridfordon, elhybrider, gäller att de när de kör på el och då enbart kör på el är godkända för spjutspets. Körs de på HVO100, biogas eller ED95 kvalificerar de för avancerad nivå. Körs de på reduktionspliktad bensin eller diesel når de bara upp till baskravet.

Leverantören av transporttjänsten måste med regelbunden tidsintervall, som leverantör och upphandlare kommer överens om, redovisa vilket bränsle som tankats i fordonet så att ovanstående villkor för fordon kan följas upp. I övrigt är godkända biodrivmedel de som är godkända enligt EU:s förnybartdirektiv där kravet är att drivmedlet ska vara minst 60 procent förnybart i ett livscykelperspektiv.

Motivering

En miljölastbil kan vara bättre än andra lastbilar på två sätt:

1. Ha mindre lokal påverkan vad gäller buller och föroreningar till luft av framför allt partiklar och kväveoxider.
2. Ha mindre nettoutsläpp av växthusgaser och därmed minska påverkan på den globala uppvärmningen.

De föreslagna kraven tar hänsyn till båda dessa faktorer. Miljöförvaltningens ambition är att de fordon som tillhör kategorin *Spjutspets* verkligen utgör spjutspets. De ska inte ge upphov till utsläpp av växthusgaser och andra emissioner, och de ska ha ett betydligt lägre motorljud än en förbränningsmotor. Antalet fordon som kvalificerar torde rimligtvis i dagsläget vara mycket få, och i första hand röra sig om elfordon.

I kategorin *Avancerad* inkluderas de fordon som medför lägre nettoutsläpp av växthusgaser men som ändå har en viss minskad påverkan på den lokala miljön. Biodrivmedel medför fortfarande avgasemissioner och ljud, varför biodrivmedel ingår i nivå *Avancerad* men inte i *Spjutspets*. Ladd- och elhybrider ingår även de i *Avancerad* men inte *Spjutspets*. Det samma gäller för gasfordon. Förbränningen av fordonsgas, oavsett andel biogas, medför lokala avgasemissioner och ljud, och gasfordon räknas därför till *Avancerade*.

I kategorin *Bas*, som blir ett golv för vad som ska accepteras vid upphandlingar, ingår fordon som framför allt innebär en viss minskad påverkan för den lokala miljön. Genom att ställa krav på Euroklass VI eller högre i samtliga nivåer, driver staden förnygring av fordonsflottan och premierar de som investerar i lägre utsläpp av lokala emissioner. Detta är också förenligt med reglerna för miljözon 1 som gäller i Stockholm.

Ärendets beredning

Förslaget har tagits fram av Miljöförvaltningen, som också genomfört en intern remissrunda. Stadens förvaltningsövergripande godsnätverk samt Biodriv Öst har getts möjlighet att inkomma med synpunkter. Synpunkter rör i huvudsak att miljökraven måste vägas mot ekonomisk hänsyn; samt att definitionen skulle kunna premiera biogas högre och därmed skapa incitament för produktion av biogas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Staden signalerar högt ställda ambitioner i såväl Miljöprogrammet som Klimathandlingsplanen. I budget för år 2019 gavs miljöförvaltningen i uppdrag att ta fram nya upphandlingsriktlinjer med avseende på tunga fordon för staden. Miljöförvaltningen anser att förslaget befäster de höga ambitioner inom både miljö och klimat som staden slagit fast. De föreslagna upphandlingskraven skapar incitament till investeringar i bättre fordon, samtidigt som de är flexibla nog att transportbehovet kan tillgodoses. Tillsammans med drivmedelskrav kan dessa upphandlingsriktlinjer vara pådrivande i enlighet med klimat- och miljömål.

Miljöförvaltningen anser att baskravet är att betrakta som ett golv för vad som lägst kan accepteras i en upphandling. Nämnderna föreslås att alltid använda Avancerad eller Spjutspets som utgångspunkt. Nivån Bas får endast användas när andra alternativ inte är tekniskt eller kommersiellt möjliga. Då endast ett mycket litet antal fordon i dagsläget kvalificerar som Spjutspets, är de lägre nivåerna nödvändiga för att kunna tillgodose transportbehovet. Nämnder och bolag kan laborera med olika procentsatser mellan de olika nivåerna i sina upphandlingar. Miljöförvaltningen anser att det är en rimlig avvägning mellan miljönytta och transportbehov.

Stockholms Stadshus AB föreslås att uppmana samtliga bolag att i upphandling som innefattar transporter använda de nya kraven i sina upphandlingar enligt prioriteringsordningen. Stadens nämnder och bolag ska använda kraven i alla upphandlingar där det bedöms vara tillämpligt.

Slut.